

อรรถศาสตร์ปริชานของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ จังหวัดเชียงราย*

Cognitive Semantics of Animal Names in the Northern Dialect,

Chiangrai Province

ธีรรัตน์ จัปใจนาย และ อรทัย ชินอักษรพงศ์

¹Teerarat Jabjainai and Orathai Chinakarapong

¹คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Faculty of Humanities, Naresuan University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: teeraratj@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประเภททางความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน 2) เพื่อศึกษามโนทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างใช้เครื่องมือโดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ จำนวน 3 ท่าน การร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยใช้รูปภาพสัตว์และชื่อสัตว์ จำนวน 200 คำ นำเสนอผลวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเภททางความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน พบว่า ประเภทความหมายเชิงนามนัยมากที่สุด ร้อยละ 61 รองลงมา เป็น ความหมายเฉพาะ ร้อยละ 33.50 และความหมายเชิงอุปลักษณ์ ร้อยละ 5.5 ตามลำดับ ความหมายเชิงนามนัย พบปรากฏความหมายที่แสดงถึงคุณสมบัติเด่นของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ จำนวน 16 ด้าน คือ 1. ลักษณะอาการ 2. สี 3. รส 4. กลิ่น 5. โโรค 6. เพศสภาพ 7. ลวดลาย 8. จำนวน 9. เสียง 10. น้ำหนัก 11. สถานที่ 12. การต่อสู้ 13. ความรัก 14. อุปกรณ์เครื่องใช้ 15. ความกลัว และ 16. สภาพผิว ความหมายเฉพาะ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือความหมายตามรูปลักษณะและตามคุณสมบัติ ส่วนความหมายเชิงอุปลักษณ์ พบว่า ปรากฏ 8 ประเภท ได้แก่ 1. วัตถุประสงค์ของ 2. คนและอวัยวะคน 3. พืช 4. พฤติกรรม/กิริยาอาการของคนหรือสัตว์ 5. อาหาร/รสชาติ 6. ญาติ/สิ่งที่จับต้องหรือสัมผัสไม่ได้ 7. การเคลื่อนไหว และ 8. ปรากฏการณ์ธรรมชาติ 2) มโนทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน พบว่า รูปภาพที่ใช้อุปลักษณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางมโนทัศน์หรือแนวคิดของผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาชาติพันธุ์ ธรรมชาติ ค่านิยม วิถีชีวิต ความเชื่อ อัตลักษณ์ความเป็นเจ้าของภาษา วัฒนธรรมและสังคม รวมถึงคุณสมบัติด้านต่างๆ ของความหมายแต่ละประเภทของคนไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงราย

คำสำคัญ: อรรถศาสตร์ปริชาน; คำเรียกชื่อสัตว์; ภาษาไทยถิ่นเหนือ

Abstract

This research article consisted of the following objectives: 1) to study the semantic types of animal names in the northern Thai dialect, Chiangrai Province according to the

*Received June 20, 2021; Revised August 3, 2021; Accepted August 25, 2021

cognitive semantics; 2) to study the concepts reflected in the use of animal names in northern Thai dialect, Chiangrai Province according to cognitive semantics. The study employed a qualitative research method. In-depth interviews and focus group discussions were used to collect data from three Northern Thai language users using animal images and names, totaling 200 words. The findings of the study are presented in a descriptive manner.

The research results were found as follows: (1) From studying the semantic types of animal names in the northern Thai dialect, Chiangrai Province according to the cognitive semantics are as follows: the most significant noun categories were 61%, followed by 33.50% specific meaning and 5.5% of metaphorical meanings, respectively. It was found that the meaning of the animal names in the Northern Thai languages was divided into 16 aspects, namely 1) characteristics, 2) color, 3) taste, 4) smell, 5) disease, 6) sex, 7) pattern, 8) quantity, 9) sound, 10) weight, 11) place, 12) fight, 13) love, 14) equipment, 15) fear, and 16) surface conditions. Specific meanings were found two types: form, characteristic and property definition, and as for metaphorical meaning were found eight types of metaphors; 1) objects, 2) people and organs, 3) plants, 4) behaviors of people or animals, 5) food/flavors, 6) spirits/ things that are tangible or intangible, 7) movement, and 8) natural phenomenon; (2) The concepts reflected in the use of animal names in the Northern Thai dialect, Chiangrai Province according to cognitive semantics, it was found that the metaphors of language reflected differences in the perceptions or concepts of natural language users, ethnicity languages, natural, values, way of life, beliefs, native speaker identity, culture, and society. As well as various aspects of the meaning of each type of the northern Thai people, Chiangrai province.

Keywords: Cognitive Semantics; Animal Names; Northern Thai Dialect

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึกและประสบการณ์ของตนเองต่อผู้อื่นเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกันรวมถึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมทั้งด้านความรู้ ความคิด และทัศนคติที่สืบทอดกันมาในแต่ละสังคม (Kabkorn, 1980) ซึ่งการใช้ภาษานั้นมีทั้งการสื่อความหมายตรงตามรูปภาษา ยกตัวอย่างเช่น ความหมายตามรูปภาษาของคำว่า “หมู” คือ สัตว์มีกระดูกสันหลัง มีสี่เท้า ตัวเตี้ยอ้วน กินหยวกกล้วย รำข้าวผสมน้ำและสื่อความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง เช่นคำว่า “หมู” มีความหมายโดยนัย หมายถึง ง่าย อ้วน สกปรก พฤติกรรม กิริยาการกินเสียงดัง เป็นต้น การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันพบการใช้เพื่อสื่อความหมายโดยนัยอยู่บ่อยครั้ง เช่น การใช้คำเรียกชื่อสัตว์ที่มีการใช้ความหมายเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้นกว่าการสื่อความหมายตรงตามรูปตามแนวคิดเชิงภาษาศาสตร์ปริชาน และยังสื่อความหมายในรูปแบบของภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบนี้เรียกว่า “อุปลักษณ์” (Prasitratsin, 2013)

การเปรียบเทียบทางความหมายด้วยระบบความคิดหรือที่เรียกว่า “อุปลักษณ์” ตามแนวคิดของ เลคคอฟ (Lakoff, 1987) เป็นการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันที่เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งที่เป็นนามธรรมกับอีกสิ่ง

หนึ่งที่เป็นรูปธรรมและการใช้อุปลักษณ์นี้สามารถสะท้อนระบบโนทัศน์หรือระบบความคิดของคนในสังคมได้ ดังที่ (Lakoff and Johnson, 1980) กล่าวถึงอุปลักษณ์ว่า เป็นภาษาที่ใช้กันในชีวิตประจำวันในเชิงเปรียบเทียบและสามารถสะท้อนระบบโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ เช่น TIME IS MONEY เปรียบเทียบเวลากับเงินทอง ARGUMENT IS WAR เปรียบเทียบการโต้แย้งเป็นสงคราม หรือ LOVE IS A JOURNEY เปรียบเทียบความรักกับการเดินทางที่ต้องอาศัยระยะเวลาและความอดทน เป็นต้น การใช้คำเรียกชื่อสัตว์ก็เช่นกันไม่เพียงแต่สะท้อนมโนทัศน์หรือระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาเท่านั้นแต่ยังสามารถสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ความเป็นเจ้าของภาษา รวมถึงวัฒนธรรมของแต่ละสังคมที่นับเป็นคุณค่ายิ่งต่อการอนุรักษ์ภาษาชาติพันธุ์หรือภาษาท้องถิ่น อีกทั้งความเชื่อ แนวทางคำสอนตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากคำเรียกชื่อสัตว์นั้นมักจะเปรียบกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมนุษย์ ซึ่งอาจจะมาจากมูลเหตุที่แตกต่างกัน เช่น ธรรมชาติ ประเพณีตำนาน ความเชื่อ ค่านิยมของมนุษย์และพฤติกรรม/หรือกิริยาอาการของคนหรือสัตว์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประสบการณ์ มุมมองตามแบบอย่างภูมิปัญญาทางสังคม นอกจากนั้นการใช้คำเรียกชื่อสัตว์แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น ภูมิภาคหรือจังหวัดรวมทั้งต่างกันตามวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของแต่ละสังคม การศึกษาอรรถศาสตร์ปริชาณของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ จะทำให้เข้าใจระบบความคิด ความรู้สึก จิตใจ ประสบการณ์ รวมถึงภูมิปัญญา อุดมคติของเจ้าของภาษาหรือผู้ใช้ภาษานั้นๆ มากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมเพื่อให้เกิดข้อคิดและคติธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพิ่มพูนสติปัญญาด้วย เนื่องจากลักษณะที่เป็นความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ ภูมิปัญญาของมนุษย์ที่ถึงแม้จะต่างสังคม พื้นที่ที่อยู่อาศัย การดำรงชีวิต ต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม แต่ก็มีได้แตกต่างกันมากนัก (Sosodthikun, 2007) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การศึกษาความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์จึงมีคุณค่าและประโยชน์กล่าวคือทำให้เกิดองค์ความรู้ตามแนวการส่งเสริมภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ความเข้าใจในตัวตนของเจ้าของภาษาโดยเฉพาะทางด้านความหมายที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม รวมไปถึงระบบคิดของผู้ใช้ภาษามากขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันทั้งผู้ใช้ภาษาและผู้อ่านหรือผู้ฟัง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพของชุมชนในท้องถิ่นในเรื่องการอนุรักษ์ภาษาไทยถิ่นต่อไป

ทั้งนี้ จากการสังเกตเบื้องต้นในการศึกษาประเภททางความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือพบการใช้ภาษาในเชิงอุปลักษณ์มาเปรียบกับสัตว์เป็นจำนวนมากทั้งในภาษาท้องถิ่นและภาษาไทย ซึ่งมีทั้งการใช้คำที่นำมาเปรียบที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันตามแต่ละวัฒนธรรมสังคมของแต่ละภาษาที่ใช้ในท้องถิ่น เช่น คำว่า *แมงนูน* ลักษณะลำตัวนูน อ้วน มีส่วนหัวยื่นออกมา ซึ่งคำว่า *นูน* ให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบที่บ่งถึงหัวของสัตว์ที่มีลักษณะยื่นออกมา ลำตัวอ้วน คำว่า *แมงจอน* ลักษณะของหางมีความเหมือนกับชายผมข้างหูที่ระลงมาที่แก้ม (จอน) คำว่า *เขียดตำปุด* เป็นสัตว์ที่พบได้ทั่วไปในท้องถิ่นหรือในประเทศไทย และคนที่อาศัยทางภาคเหนือในจังหวัดเชียงราย มักนำคำว่า *เขียดตำปุด* มาเปรียบเทียบกับอวัยวะของคน เพื่อสื่อความหมายถึงสัตว์ชนิดนี้ ซึ่งผู้ที่ไม่รู้จักเขียดประเภทนี้มาก่อนก็จะสามารถจินตนาการภาพของสัตว์ต่างๆ ตามชื่อเรียกของสัตว์เหล่านั้น ดังนั้นความหมายเชิงอุปลักษณ์ และความหมายเชิงนามนัยจึงถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายคุณสมบัติลักษณะเด่นของสัตว์ โดยระบบความคิดของผู้บอกภาษาที่เกิดจากประสบการณ์และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยการนำเอาชื่อสัตว์มาเปรียบกับคน อวัยวะของคนและอื่นๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภาษาถิ่น และความเป็นอัตลักษณ์ของภาษาไทยถิ่น รวมถึงภาษาชาติพันธุ์ และส่งเสริมการใช้ภาษาไทยถิ่นให้คนรุ่นหลังได้ปฏิบัติและสืบทอดเจตนาของบรรพบุรุษต่อไป อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมภาษาถิ่นให้กับครู อาจารย์ผู้สอนได้มีการสื่อสารกับผู้เรียนที่มาจากพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ ได้เป็นอย่างดี

Lakoff (1987) กล่าวว่า ภาษาสามารถสะท้อนการรับรู้และการมองโลกของมนุษย์ การเรียนรู้และการเข้าใจภาษานั้นสัมพันธ์กับประสบการณ์ต่างๆ ของมนุษย์ ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าว ได้แก่ ประสบการณ์การ

รับรู้ทางร่างกาย (bodily experience) ทางประสาทสัมผัสต่างๆ (sensory-motors) ทางอารมณ์ความรู้สึก (emotional) และทางสังคม (social) เป็นต้น ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้สัมพันธ์กับแนวคิดของ (Sweetser, 1990) ที่กล่าวว่า ภาษาเกี่ยวข้องกับระบบความคิดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำหลักการนี้มาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ ฉะนั้นการศึกษาความหมายของคำในทุกภาษา จึงไม่สามารถแยกความหมายออกจากประสบการณ์ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ภาษาจำเป็นต้องนำเอาประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่เข้ามาศึกษาด้วย จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัย กล่าวคือการศึกษาคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือที่สะท้อนความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิตและประสบการณ์ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังใช้แนวการวิเคราะห์การสื่อความหมายและมโนทัศน์แบบพื้นบ้านของ อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (Singnoi, 2014) ที่สะท้อนระบบการจัดจำแนกพืชแบบอนุกรมวิธานพื้นบ้านไทย และยังสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบของความรู้ด้วยภูมิปัญญาที่ถูกหล่อหลอมจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตในสังคมและวัฒนธรรม ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภททางความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน
2. เพื่อศึกษามโนทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย งานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยภาคสนาม (Field Research) ดำเนินการด้วยการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กับผู้บอกภาษา (Key Informants) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นำข้อมูลมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจเอกสาร (Documentary Research) ค้นคว้าจากเอกสาร ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับวรรณศาสตร์ปริชาน ประเภททางความหมาย คำเรียกชื่อ การศึกษาภาษาไทยถิ่น ความเชื่อ ค่านิยม ภาษาชาติพันธุ์ วัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจข้อมูลบริบทพื้นที่ เข้าสังเกต สำรวจ ศึกษาสภาพบริบทสังคม พื้นที่ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงราย และข้อมูลจากเว็บไซต์ งานวิจัย ตำราวิชาการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำเครื่องมือแบบสอบถาม สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงราย โดยใช้รูปภาพสัตว์และชื่อสัตว์ จำนวน 200 คำ จัดทำเป็นเครื่องมือแบบสอบถามตารางเก็บข้อมูล เพื่อหาค่าเฉลี่ยร้อยละของการแบ่งประเภททางความหมาย

ขั้นตอนที่ 4 การสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ผู้ศึกษาวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 3 ท่าน อายุ 50 ขึ้นไป อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับผู้บอกภาษาไทยถิ่นเหนือ (Key Informants) โดยกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ตามวิธีทางภาษาศาสตร์ (ภาคสนาม)

ขั้นตอนที่ 5 การสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการจัดจำแนกหมวดหมู่ แบ่งประเภททางความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ เปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ อธิบาย ตีความ นำข้อมูลที่ได้แล้วมาอธิบายตามหลักการแนวคิด ทฤษฎีทางอรรถศาสตร์ปริชาน และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา และศึกษาความรู้จากตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความหมาย ภาษาไทยถิ่น อุปลักษณ์ นามนัย และมโนทัศน์ ระบบความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อที่จะสามารถนำมาบูรณาการจัดทำสื่อการเรียนการสอนรูปแบบการพัฒนาภาษาไทยถิ่นเหนือ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภาษาถิ่น ภาษาชาติพันธุ์ รวมถึงการสื่อสารภาษาไทยถิ่นที่จะทำให้สังคมในท้องถิ่นอยู่ร่วมกันสันติสุข

ขั้นตอนที่ 6 การจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เชิญผู้บอกภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงราย จำนวน 3 ท่าน ให้ข้อมูลและแสดงทัศนคติมุมมองทางความหมายโดยประสบการณ์และภูมิปัญญาที่มีการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ

ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่สังเคราะห์ มาวิเคราะห์มโนทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน สามารถจัดได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ 1) อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต และ 2) อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งอุปลักษณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางมโนทัศน์หรือแนวคิดของผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาชาติพันธุ์ ธรรมชาติ ค่านิยม วิถีชีวิต ความเชื่อ อัตลักษณ์ความเป็นเจ้าของภาษา วัฒนธรรมและสังคม

ขั้นตอนที่ 8 การสรุปผลการศึกษาวิจัย และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาประเภททางความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน พบว่า ประเภททางความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนวอรรถศาสตร์ปริชานปรากฏความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่น แบ่งประเภททางความหมาย 3 ประเภท โดยแต่ละประเภทได้วิเคราะห์การจำแนกจัดหมวดหมู่ทางความหมายและความถี่ของแต่ละประเภท คือประเภทความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือกับกลุ่มตัวอย่างคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือทั้งหมด 200 คำ พบว่าประเภททางความหมายเชิงนามนัยปรากฏมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61 รองลงมาเป็นความหมายเฉพาะ คิดเป็นร้อยละ 33.50 และความหมายเชิง อุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 5.50 ตามลำดับ คือ 1) ความหมายเฉพาะ คำเรียกชื่อสัตว์ที่เป็นส่วนหลัก แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1. ตามรูปลักษณะของสัตว์ คำเรียกชื่อสัตว์เป็นชื่อเฉพาะตามรูปลักษณะของสัตว์ ผลการวิจัยพบว่าสามารถแบ่งเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่ ลำตัว ขา หาง หวด หัวและลักษณะเด่นอื่นๆ และ 2. ตามคุณสมบัติของสัตว์ เช่น ข้อดีหรือประโยชน์ของสัตว์เหล่านั้น 2) ความหมายเชิงนามนัย ผลการวิจัยพบว่าประเภททางความหมายเชิงนามนัย ซึ่งเป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติ ด้านใดด้านหนึ่งที่มีความเด่นชัดเป็นตัวแทนของสิ่งๆ นั้นเพื่ออ้างอิงไปยังอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน และอยู่ในมโนทัศน์เดียวกัน ดังรายละเอียดตัวอย่างแสดงการอธิบายประเภททางความหมายเชิงนามนัย ดังนี้ นกเหลือง (นกขมิ้น) ความหมายคือลักษณะของลำตัวนกมีสีเหลืองคล้ายกับขมิ้นซึ่งเป็นพืชชนิดหนึ่ง นกผี (นกแสก) ความหมายคือรูปร่างหน้าตาของนก น่าเกลียดน่ากลัวเหมือนคนที่ตายไปแล้ว มดคันไฟ (มดแดง) ความหมายคือเมื่อโดนกัดจะมีอาการคันเป็นผื่นแดงคล้ายกับไฟที่มีลักษณะสีแดง ความร้อน กำเบ้อ (ผีเสื้อ) ความหมายคือปีกของผีเสื้อเมื่อกางออกมามีลักษณะกว้าง ลักษณะเหมือนการกำมือแล้วคลายมือออก อีปี่ (แมลงปอ) ความหมายคือเป็นสัตว์ตัวเล็กที่สามารถขี้น หรือปีนลงเอียง เป็นต้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า คำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ ซึ่งแสดงถึงคุณสมบัติทางความหมายได้ 16 ประเภทคือ ลักษณะอาการ อุปกรณ์เครื่องใช้ สภาพผิว เพศสภาพ โรค สี รส ลวดลาย

สถานที่ การต่อสู้ ความรัก จำนวน กลิ่น เสียง น้ำหนักและความกลัว พบว่า ผลอัตราส่วนการปรากฏคุณสมบัติทางความหมายในคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือที่แสดงความหมายเชิงนามนัยนั้น ส่วนมากเป็นความหมายเชิงนามนัยประเภทลักษณะอาการ คิดเป็นร้อยละ 23 อุปกรณ์เครื่องใช้ คิดเป็นร้อยละ 13 สภาพผิว คิดเป็นร้อยละ 11 เพศสภาพและโรค คิดเป็นร้อยละ 8 สี รส ลวดลายและสถานที่คิดเป็นร้อยละ 6 ชัยชนะและความรัก คิดเป็นร้อยละ 3 จำนวนและกลิ่น คิดเป็นร้อยละ 2 และเสียง น้ำหนักและความกลัว คิดเป็นร้อยละ 1 ดังคำอธิบายวิธีการพิจารณาจำแนกและตัวอย่างที่ปรากฏพบต่อไปนี้ 2.1 ลักษณะอาการ เช่น กัด งาบ จับ ห้อย ชี้ แขนว เรียง กระจาย เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงขบ (แมลงก้นกระดก) อีห้อย (แมลงหางดีด) 2.2 อุปกรณ์เครื่องใช้ เช่น เตียง โต๊ะ ผ้า เสื้อ เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงลายเสื้อ (แมลงสาบ) แมงขาหยั่ง (มดอีต่า) เป็นต้น 2.3 สภาพผิว เช่น นุ่ม นิ่ม อ่อน หยาบ นวล กระด้าง เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงตาก (แมลงเต่าทอง) จ๊กอ่อน (แมลงทับ) เป็นต้น 2.4 เพศสภาพ เช่น ตัวผู้ ตัวเมีย เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงอีแม่ (ด้วงหนอนนก) ป่าป่าปู (ปลาอินทรี) เป็นต้น 2.5 โรค เช่น ไข้พิษ ไข้หวัด เป็นต้น ดังตัวอย่าง ป่าไข้เปือ (ปลาคูกเยอรมัน) ป่าไข้เมื่อย (ปลาทอง) เป็นต้น 2.6 สี เช่น สี แดง ขาว เผือก ส้ม ฟ้ำ เป็นต้น ดังตัวอย่าง นกเผือก (นกเหลือง) นกตาแดง (นกตาแดง) เป็นต้น 2.7 รส เช่น ขม ผาด จืด เค็ม เป็นต้น ดังตัวอย่าง จ๊กผาด (แมลงปีกแข็ง) แมงแก้ม (แมงนูน) เป็นต้น 2.8 ลวดลาย เช่น ต่าง ลาย เหลี่ยม เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงพ้อย (มดน้ำผึ้ง) เป็นต้น 2.9 สถานที่ เช่น หนอง บึง ทุ่ง ดอย ผา เหว ป่า เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงหัวหนอง (ตัวไหม) อีตุ้งดอก (มดตะนอย ขนดำ) เป็นต้น 2.10 การต่อสู้ เช่น แข็งแรง ชัย ชนะ เก่ง เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงแป้ (ด้วงกว้างชน ตัวผู้) กว้างลือก (ด้วงกว้างชน ตัวเมีย) เป็นต้น 2.11 ความรัก เช่น หลง ชอบ รัก เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงอีต่าฮัก (กระต่าย) จ๊กม๊ก (จ๊กจั่น) เป็นต้น 2.12 จำนวน เช่น กำ พวง เดียว เป็นต้น ดังตัวอย่าง นกกำเดียว (นกกระจอก) นกหัวพวง (นกมุดน้ำ) เป็นต้น 2.13 กลิ่น เช่น เหม็น หอม เป็นต้น ดังตัวอย่าง จ๊กขี้หอม (นกพิราบเทา) แมงตัวเหม็น (แมงแกง) เป็นต้น 2.14 เสียง เช่น ดัง เจียบ วังเวง เป็นต้น ดังตัวอย่าง ป่าวังเวง (ปลาตะเพียน) ป่าแซบ (ปลาเนื้ออ่อน) เป็นต้น 2.15 น้ำหนัก เช่น หนัก เบา โหลงเหลง เป็นต้น ดังตัวอย่าง ป่าชี้หนัก (ปลากลาย) แมงตีนเบา (แมว) เป็นต้น 2.16 ความกลัว เช่น น่ากลัว ประหลาด เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงหน้ากัว (นกฮูก) นกหน้าลาย (นกเอี้ยง) เป็นต้น และ 3) ความหมายเชิงอุปลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ประเภททางความหมายเชิงอุปลักษณ์ปรากฏคุณสมบัติทางความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ ทั้งหมด 8 ประเภท พบว่าผลอัตราส่วนการปรากฏคุณสมบัติทางความหมายในคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือที่แสดงความหมายเชิงอุปลักษณ์นั้น ส่วนมากเป็นความหมายเชิงอุปลักษณ์แสดงประเภทวัตถุสิ่งของ คิดเป็นร้อยละ 46 คนและอวัยวะคน คิดเป็นร้อยละ 25 พืช คิดเป็นร้อยละ 18 พฤติกรรม กิริยาอาการของคนหรือสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 4 อาหาร รสชาติ คิดเป็นร้อยละ 3 ภูตผี สิ่งที่ต้องหรือสัมผัสไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 2 และการเคลื่อนไหวและปรากฏการณ์ธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 1 ดังคำอธิบายวิธีการพิจารณาจำแนกและตัวอย่างที่ปรากฏพบต่อไปนี้ 3.1 วัตถุสิ่งของ เช่น ผ้า โต๊ะ ทอง ธนู หม้อ กาน้ำ กำไล แวนตา ร่ม กระดุม ไม้แขวนเสื้อ เครื่องคิดเลข พัดลม ไม้จิ้มฟัน เป็นต้น ดังตัวอย่าง อีบั้ง (ค่างคาว) แหลมอีหม้อ (นกปากห่าง) เป็นต้น 3.2 คนและอวัยวะคน เช่น เท้า ท้ายทอย หัวเข่า ตา คอ เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงแสนตีน (กิ้งกือ) แมงนูน (แมงอินูน) เป็นต้น 3.3 พืช เช่น ถั่ว เห็ด มะพร้าว มะนาว มะกรูด เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงถั่วจี (ปลวก) อีคูด (แมงมุมแม่่ายดำ) เป็นต้น 3.4 พฤติกรรม/กิริยาอาการของคนหรือสัตว์ เช่น ชี้จู้ (โกหก) รังเกียจ น่ากลัว สะอึก รุม งงงวย บ้า คลื่นไส้อาเจียน เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงไคฮัก (เห็บ) แมงชี้จู้ (หมัด ตัวไร) เป็นต้น 3.5 อาหาร/รสชาติ เช่น ไข่ เค็ม ขม ข้าวเหนียว ต้นหอม เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงไข่เต่า (ปลาทับทิม) จ๊กหอม (นกอัญชัน) เป็นต้น 3.6 ภูตผี/สิ่งที่ต้องหรือสัมผัสไม่ได้ เช่น ผี กลิ่นเหม็น เป็นต้น ดังตัวอย่าง นกผี (นกฮูกป่า) ป่าเหม็น (ปลาสาวย) เป็นต้น 3.7 การเคลื่อนไหว เช่น เดิน นอน เป็นต้น ดังตัวอย่าง

นกว่าง (นกกะยาง) นกนอน (เป็ด) เป็นต้น 3.8 ปราบกฏการณัธรรมชาติ เช่น ลม ไฟ หิน เป็นต้น ดังตัวอย่าง ป่าหิน (ปลากด) จักไฟ (แมงดา) เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษามโนทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัด เชียงรายตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน พบว่า มโนทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน สามารถจัดได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ 1) อุปลักษณสิ่งมีชีวิต หมายถึงอุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์/คน พืช สัตว์ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบสามารถจำแนกย่อย ได้ 3 ประเภท 1. อุปลักษณมนุษย์/คนและอวัยวะคน หมายถึงอุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับมนุษย์ในด้านต่างๆ มาใช้กล่าวในเชิงเปรียบเทียบถึงคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ ซึ่งพบว่ามีทั้งการใช้รูปภาษาของสิ่งที่นำมาเปรียบที่เหมือนกันทุกประการ การใช้สิ่งที่นำมาเปรียบที่เหมือนกันบางประการและการใช้สิ่งที่นำมาเปรียบแตกต่างกัน 2. อุปลักษณพืช หมายถึงอุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชหรือต้นไม้ เช่น ถั่ว เห็ด มะพร้าว มะนาว มะกรูด เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงถั่วจี อีคูด แมงบ่าป่าว แมงหัวเห็ด เป็นต้น เห็นได้ว่า คำว่า แมงถั่วจี ลักษณะคือเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่มีอยู่ทั่วไปในถิ่นเหนือ คนเรียกที่ไม่รู้หรือทราบมาก่อนจะเกิดภาพลักษณของสัตว์ชนิดนี้ ตามลักษณะของถั่ว ที่เรียกว่า แมงถั่วจี คำว่า แมงบ่าป่าว เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่พบง่ายตามต้นไม้ ซึ่งคำว่า บ่าป่าว เป็นภาษาไทยถิ่นเหนือ มาจากคำว่า มะพร้าว คำว่า อีคูด มาจากคำว่า ผักกูด ที่พบได้ทั่วไปตามท้องนา ริมแม่น้ำ และนิยมนำมารับประทานทำอาหาร และคำว่า แมงหัวเห็ด มาจากพืชชนิดหนึ่ง ที่เราเรียกว่า เห็ด ซึ่งโดยธรรมชาติของพืชชนิดนี้จะเป็นพืชที่อาศัยเกาะขึ้นกับพืชอื่น และดูดน้ำ แร่ธาตุ หรือสารอาหารที่สังเคราะห์แล้วจากพืชที่เกาะอยู่ จากลักษณะดังกล่าวจึงสามารถนำมาเปรียบกับคำเรียกชื่อสัตว์ที่เกาะหรืออาศัยผู้อื่นกินโดยไม่ได้ทำประโยชน์อะไรให้ 3. อุปลักษณสัตว์ หมายถึงอุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในด้านต่างๆ อาทิ พฤติกรรม กิริยาอาการของสัตว์ เป็นต้น เช่น โทหก รังเกียจ นากลัว สะอึก รุม งงวย บ้า คลื่นไส้อาเจียน เป็นต้น ดังตัวอย่าง แมงไคฮาก แมงขี้จู้ แมงสะอึก แมงอึ้ง แมงบ่าอู้อึ้ง เป็นต้น จากตัวอย่างเห็นได้ว่า คำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือมาเปรียบกับสัตว์เหมือนกัน โดยมาจากความคิด ภาพลักษณที่สะท้อนออกมาจากผู้ใ้ภาษาในคำว่า แมงไคฮาก เป็นภาษาไทยถิ่นเหนือหรือภาษาไทยกลาง เรียกว่า แมงกะพูน คำว่า แมงขี้จู้ เป็นภาษาไทยถิ่นเหนือ หรือภาษาไทยกลาง เรียกว่า แมลงทับ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการโทหก หลอกลวง เป็นต้น 2) อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งไม่มีชีวิตต่างๆ เช่น สิ่งของ อาหาร รสชาติ ธรรมชาติ การเคลื่อนไหว รวมทั้งภูตผี สิ่งที่ต้องหรือสัมผัสไม่ได้ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบสามารถจำแนกเป็นอุปลักษณย่อยได้ 5 ประเภท ดังนี้ 1. อุปลักษณสิ่งของ เช่น คำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ คำว่า อีบั้ง ภาษาไทยกลาง คือ ค้างคาว แสดงถึงการเปรียบกับกระดัง การตากผ้า ลักษณะการแผ่ขยายของปีกของ ค้างคาว คำว่า แหลมอีม้อ ภาษาไทยกลางคือ อึ้งอ่าง แสดงถึงการเปรียบกับที่จับหม้อข้าว แหลมอีม้อ คำว่า จักกิม ภาษาไทยกลาง คือ จิ้งจก แสดงถึงการเปรียบกับไม้เสียบพิน ไม้กิม คำว่า กำเบ้อ ภาษาไทยกลาง คือ ฝัเสื่อ แสดงถึงการเปรียบกับลักษณะแผ่นกระเบื้อง ที่ผู้บอกภาษาเรียก กำเบ้อ คำว่า แมงจ่างอ้อม ภาษาไทยกลาง คือ แมลงหวี่ แสดงถึงการเปรียบกับจ่างอ้อม เต่าฝิงไฟขนาดเล็ก ผู้บอกภาษาเรียก เต่าจ่างอ้อมมาเปรียบกับแมงจ่างอ้อม และคำว่า วงแหวนอินธนู ภาษาไทยกลาง คือ แมงกุดจีหรือแมงขี้ควาย แสดงถึงการเปรียบเทียบกับลูกธนู ที่ทำ ปั้นมาจากดินมีลักษณะเป็นลูกกลมๆ ของวงแหวนอินธนู เป็นต้น ซึ่งเป็นสัตว์ที่พบเห็นทั่วไปในพื้นที่จังหวัดเชียงราย จะเห็นได้ว่าอุปลักษณในประเภทวัตถุสิ่งของ เป็นการใ้ภาษาในมุมมองและความคิดของผู้บอกภาษาภายใต้กรอบสังคมและวัฒนธรรมหนึ่งๆ แบบอย่างเชิงอุปลักษณ 2. อุปลักษณอาหาร เช่นคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ คำว่า แมงไซเต่า ภาษาไทยกลาง คือ แมลงเต่าทอง แสดงถึงการ

เปรียบกับไข่เต่า คำว่า ตัวบ่าผาด โดยคำว่า ผาด หมายถึงรสขม รสผาด ภาษาไทยกลาง คือ ตักแตนข้าว แสดงถึงการเปรียบกับอาหาร รสชาติ คำว่า จักหอม ภาษาไทยกลาง คือ แมลงปีกหอม แสดงถึงการเปรียบกับหัวหอม กลิ่นฉุน เป็นต้น 3. อุปลักษณะภูตผี สิ่งที่จับต้องหรือสัมผัสไม่ได้ เช่นตัวอย่างคำว่า นกผี ภาษาไทยกลาง คือ นกกา เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่พบในประเทศไทย มีลักษณะสีดำ นากลิ้ว และคำว่า กา ในภาษาไทยถิ่นเหนือคือ ผี หรือสิ่งที่สัมผัสไม่ได้ คำว่า ป่าเหม็น ภาษาไทยกลาง คือ ปลาตะเพียนขาวเล็ก แสดงถึงการเปรียบกับกลิ่น คำว่า เหม็น เป็นคำภาษาไทยถิ่นเหนือ หมายถึง ผี เป็นต้น 4. อุปลักษณะการเคลื่อนไหว เช่นตัวอย่าง คำว่า นกย่าง ภาษาไทยกลาง คือ นกกระยางขาว คำว่า นกนอน ภาษาไทยกลาง คือ นกกระจิบ เป็นต้น 5. อุปลักษณะธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ลมและไฟ ตัวอย่างคำว่า ป่าหิน ภาษาไทยกลางคือ ปลาสะหวาย คำว่า จักไฟ ภาษาไทยกลาง คือ ปลาตะเพียนขาวใหญ่ และคำว่า ป่าฟ้า ภาษาไทยกลางคือ ปลาขาว เป็นต้น ทั้งสามคำต่างมีที่มาจากธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวเรา เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติ

จากข้อมูลข้างต้นแสดงอุปลักษณณ์โน้ตศัพท์ต่างๆ ภายใต้ระบบความคิด ความเชื่อ รวมถึงไสยศาสตร์ทางภูมิปัญญา ประสบการณ์ของผู้บอกภาษาที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบันซึ่งภาษาไทยถิ่นเหนือไม่ได้เลือนหายไป เพราะสังคมและวัฒนธรรมหล่อหลอมคติ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้สังคมรู้จักการอนุรักษ์ การดำรงและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมต่อความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาษาถิ่นของตนเอง ที่แบ่งการอธิบายสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางมโนทัศน์หรือแนวคิดของผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาชาติพันธุ์ ธรรมชาติ ค่านิยม วิถีชีวิต ความเชื่อ อัตลักษณ์ความเป็นเจ้าของภาษา วัฒนธรรมและสังคม

องค์ความรู้ใหม่

คุณค่าทางวัฒนธรรม ความเป็นอัตลักษณ์ของรูปภาษาที่สะท้อนทางระบบความคิด ความหมายของรูปภาษาไทยถิ่นเหนือ ค่านิยมแนวคิดของสังคมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น นับเป็นภาพลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อ แนวคิดดั้งเดิมที่หมายถึงการอนุรักษ์ ส่งเสริมและพัฒนาให้เห็นคุณค่าของภาษาถิ่น อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่ไม่ลืมภาษาถิ่นของตนเอง ผู้วิจัยได้ค้นพบมุมมองแนวใหม่ หรือองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นหลักสำคัญที่ส่งผลต่อความหมายของการเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือให้เกิดความรัก ความหวงแหน รวมถึงการอนุรักษ์ภาษาไทยถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและทั้งยังเป็นการเผยแพร่ วัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีความเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งแสดงถึงพลังของคนในชุมชนที่มีความรัก สามัคคี และพร้อมที่จะส่งเสริมภาษาไทยถิ่น โดยการพัฒนางค์ความรู้จากคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือในด้านความหมาย มาประยุกต์ใช้เป็นการเรียนการสอนในรูปแบบของบัตรคำ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดทำ สารานุกรมคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ และการจัดคลังข้อมูลให้เป็นแหล่งค้นคว้าและเป็นแหล่งอ้างอิงข้อมูลเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนเข้าใจความหมายของภาษาไทยถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อชุมชนโรงเรียนในท้องถิ่นมีการพัฒนาอนุรักษ์การใช้ภาษาไทยถิ่นตามรูปแบบการอภิปรายของงานวิจัยนี้ก็จะทำให้ชุมชนโรงเรียนมีการสื่อสารภาษาไทยถิ่นระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนสูงอายุหรือคนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่มาเป็นระยะเวลายาวนานเกิดความเข้าใจและสื่อสารกันได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาชุมชนหรือกลุ่มผู้ใช้ภาษาชาติพันธุ์ในเครือข่ายภาษาชาติพันธุ์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ แบ่งประเภททางความหมายได้เป็น 3 ประเภทคือ ความหมายเฉพาะ ความหมายเชิงนามนัยและความหมายเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยคำเรียกชื่อพืชแบบพื้นบ้านไทยของ (Singnoi, 2014) ที่ปรากฏความหมายเชิงนามนัยมากกว่าความหมายเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความหมายทั้งสองประเภทนี้สะท้อนถึงภูมิปัญญาระบบความคิดที่เกิดจากความเชื่อเมื่อรับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ามา นอกจากนี้ยังแสดงถึงคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ คำว่า **จ๊ก** ที่ใช้เรียกจำพวกประเภทแมลงหรือสัตว์ที่มีปีก ไม่มีกระดูกสันหลังแล้ว เช่น จ๊กก่า (กิ้งก่า) จ๊กแตน (ตั๊กแตน) จ๊กกะเทร่อ (จิ้งเหลน) เป็นต้นแล้ว ยังเป็นการสื่อให้เห็นถึงระบบกลไก การทำงานของอุปกรณ์ที่ใช้ทำมาหากินที่ถูกพัฒนามาตั้งแต่บรรพบุรุษสู่รุ่นปัจจุบัน เช่น รถจักร เครื่องจักรกล หัวรถไถ เป็นต้น และยังพบว่า **แมง** ที่เป็นคำบ่งสัตว์ทุกชนิดที่มีกลิ่นฉุน ไม่ว่าจะขนาดรูปร่างเล็กหรือใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และการสืบสานภาษาชาติพันธุ์ไทใหญ่ภาคเหนือตอนล่างของ (Wongwattana, 2016)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า มโนทัศน์ในการใช้ภาษาของคำเรียกชื่อสัตว์ มีพัฒนาการมาจากความเชื่อ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ โดยความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์นั้นเป็นความหมายที่อธิบายรูปภาษาที่แสดงถึงระบบความคิดที่มีต่อผู้พูดภาษาไทยถิ่นเหนือ ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตและวัฒนธรรมกับสภาพทางสังคม กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภาษาชาติพันธุ์ลักษณะทางวัฒนธรรมในด้านความเป็นเอกลักษณ์และการทำนุบำรุงภาษาถิ่น ซึ่งผู้บอกภาษานั้นยังคงยึดหลักการคำสอนที่ส่งเสริมรูปแบบการคิดด้วยภูมิปัญญา รวมถึงมโนทัศน์ที่สะท้อนออกมาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนให้ครู อาจารย์และผู้เรียนในโรงเรียนท้องถิ่นที่ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือในการสื่อสารเข้าใจความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในด้านการเป็นแหล่งค้นคว้าและแหล่งอ้างอิงข้อมูลสำหรับการจัดทำคลังข้อมูลหรือสารานุกรมคำเรียกชื่อสัตว์นั้นได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ผลการวิจัยได้สอดคล้องกับงานวิจัยภูมิปัญญาภาษาและการสืบสานภาษากลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ภาคเหนือตอนล่างกระบวนการศึกษาภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น อัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และการสืบสานภาษาชาติพันธุ์ไทใหญ่ภาคเหนือตอนล่าง (Wongwattana, 2018) ในด้านอัตลักษณ์และภูมิปัญญาภาษาชาติพันธุ์ ด้านการคงอยู่ของภาษาของตนเอง การธำรงและสืบสานภาษาของตนเองให้เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน และการกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างยั่งยืน เช่นการรวมพล รักสามัคคีเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน กิจกรรมการชุมนุมทางประเพณีต่างๆ และสื่อออนไลน์ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการณรงค์และเผยแพร่แนวทางการสร้างความร่วมมือกับชุมชนและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยทางด้านภาษาและวัฒนธรรมเพื่อยกย่องความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของภาษาชาติพันธุ์ต่อไป

สรุป

จากการศึกษาความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน สามารถแบ่งประเภททางความหมายออกเป็น 3 ความหมาย คือ ความหมายเฉพาะ ความหมายเชิงนามนัยและความหมายเชิงอุปลักษณ์ โดยผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างความหมายเฉพาะของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือที่เป็นส่วนหลัก แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ ตามรูปและตามคุณสมบัติ ความหมายเชิงนามนัยปรากฏคุณสมบัติทางความหมายได้ 16 ประเภทคือ ลักษณะอาการ อุปกรณ์เครื่องใช้ สภาพผิว เพศสภาพ โรค สี รส ลวดลาย สถานที่ การต่อสู้ ความรัก จำนวน กลิ่น เสียง น้ำหนักและความกลัว ตามลำดับและความหมายเชิงอุปลักษณ์ปรากฏคุณสมบัติทางความหมายได้ 8 ประเภทคือ วัตถุประสงค์ของ คนและ

อวัยวะคน พืช พฤติกรรม/กิริยาอาการของคนหรือสัตว์ อาหาร/รสชาติ ภูตผี/สิ่งที่จับต้องหรือสัมผัสไม่ได้ การเคลื่อนไหวและปรากฏการณ์ธรรมชาติ ตามลำดับ ภาพสะท้อนทางความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทย ถิ่นเหนือในแต่ละประเภททางความหมายแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างความเชื่อ ความเคารพนับถือ การนำหลักแนวคิดธรรมะที่เกี่ยวข้องกับสัตว์และมนุษย์มาผสมกลมกลืนจนกลายเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของภาษาไทยถิ่นเฉพาะตนได้อย่างมีคุณค่า อีกทั้งยังสะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรม ธรรมชาติ ที่ทำให้ผู้บอกภาษาสามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจตรงกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ประเภททางความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงรายสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม ภาษา ความเชื่อ ระบบความคิด ประสบการณ์ รวมถึงความเป็นอัตลักษณ์ของผู้บอกภาษาที่สื่อสารด้วยระบบความคิดอันเป็นคุณค่าที่บ่งถึงคุณธรรมจริยธรรมที่ต่างคนต่างภาษายืนหยัดบนหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์จึงทำให้ผู้ใช้ภาษาเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของภาษาของตัวเอง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า มโนทัศน์ที่สะท้อนในรูปภาษาที่ใช้อุปลักษณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางมโนทัศน์หรือแนวคิดของผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ ไม่ว่าจะด้านดีหรือด้านไม่ดีก็ตาม ซึ่งทำให้เห็นถึงมโนทัศน์ในรูปแบบของแนวทางในการเชื่อมโยงความหมายกับวิถีชีวิตในสังคม การดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นภาษาชาติพันธุ์ ธรรมชาติ ค่านิยม วิถีชีวิต ความเชื่อ อัตลักษณ์ความเป็นเจ้าของภาษา วัฒนธรรมและสังคมเพื่อจะนำไปสู่การปรับประยุกต์ใช้ที่ทำให้เห็นถึงคนในท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรู้จักความรักสามัคคีในหมู่คณะต่อภาษาที่ใช้ในชุมชนและสังคมในจังหวัดเชียงราย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือด้วยทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานและตามแนวคิดทางอรรถศาสตร์ปริชาน และระบบมโนทัศน์ ตลอดทั้งอธิบายระบบความคิดที่ถ่ายทอดจากผู้บอกภาษาในท้องถิ่นจังหวัดเชียงรายด้วยความเชื่อ ประสบการณ์ ค่านิยม วิถีชีวิต สังคม ธรรมชาติและวัฒนธรรม จึงควรมีการศึกษาต่อยอดด้านวัฒนธรรม คติความเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์เพิ่มเติม

2. ควรมีการศึกษารูปภาษาแสดงอุปลักษณ์สัตว์ และระบบมโนทัศน์สัตว์ของผู้บอกภาษาไทยถิ่นอื่นหรือผู้พูดภาษาชาติพันธุ์อื่นในประเทศไทยหรืออาเซียน เพื่อจะได้เข้าใจถึงระบบความคิดที่มีต่อความหมายของสัตว์ของผู้พูดภาษานั้น และอีกทั้งยังเป็นการพัฒนาส่งเสริมชุมชนให้รู้จักการอนุรักษ์ภาษาถิ่นของตัวเอง เพื่อแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ทั้งชุมชนและสังคมต่อไป

3. การจัดทำสารานุกรมคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ เพื่อจะทำให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ ของรูปภาษาที่แสดงความหมายของคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นเหนือได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นแหล่งค้นคว้าและอ้างอิงข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ในด้านการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือองค์กรรัฐ เอกชนในการนำไปเผยแพร่ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

4. งานวิจัยในอนาคตควรมีการเก็บข้อมูลคำเรียกชื่อสัตว์ในภาษาไทยถิ่นต่างๆ โดยผู้บอกภาษาที่เป็นคนในพื้นที่และมีประสบการณ์มากกว่า 30-60 ปี
5. จัดทำเป็นคลังข้อมูล (corpus) เพื่อให้ผู้ศึกษาทางด้านภาษา สามารถยึดถือเป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัยทางความหมายต่อไป

References

- Kabkorn, P. (1980). *Language and Thought*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Thing: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphor We Live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Prasitratsin, A. (2013). *Social Linguistics*. (5th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Singnoi, U. (2014). *Thai Folk Style Name Linguistic Studies Ethnobotany*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Sosodthikun, R. (2007). *English Proverb - Thai Teaching with a Similar Meaning*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Sweetser, E. (1990). *From Etymology to Pragmatics: Metaphorical and Cultural Aspects of Semantics Structure*. California: Cambridge University Press.
- Wongwattana, U. (2018). *Identity, Wisdom, and Inheritance of the Tai Yai Ethnic Language In the Lower Northern Region*. Phitsanulok: Naresuan University Press.
- Wongwattana, U. (2016). Word Compounding in Tai Dam: A Reflection of People World Views and Culture. *Humanities Journal*, 12, 43-47.